

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP VE KÜTÜPHANE KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Muharrem ÖZDEN*

ÖZ: Bu araştırmanın amacı, kitap ve kütüphane kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerinin algılarını, metaforlar kullanarak analiz etmektir. Nitel olarak desenlenen araştırmada fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 öğretim yılında Edirne il merkezindeki 11 ortaokulda 5. 6. 7.ve 8. sınıflarda öğrenim gören toplam 1700 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma amacı doğrultusunda katılımcılardan “kitap ve kütüphane” kavramına ilişkin metaforlar üretmeleri istenmiştir. Araştırma verileri katılımcıların, “kitap... gibidir; çünkü...”, “kütüphane... gibidir; çünkü...” cümlelerini tamamlamaları yoluyla elde edilmiştir. Bu verilerin tutarlı olmayanları elenerek kitapla ilgili 1579 öğrenciden 277, kütüphane ile ilgili 1314 öğrenciden 307 farklı metafor, değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Kitap için en çok kullanılan metaforlar sırasıyla: “Arkadaş”, “Dost”, “Hayat”; kütüphane için en çok kullanılan metaforlar sırasıyla: “Ev”, “Dünya”, “Okul”dur. Katılımcıların “kitap” ve “kütüphane” kavramına ilişkin kullandıkları ya da geliştirdikleri metaforlar, ortak özellikleri bakımından 7 başlık altında sınıflandırılmıştır. Bunlar; kitap ve kütüphanenin bilgi kaynağı olması, yönlendirici ve yol gösterici olması, dinlendirici ve eğlendirici olması, bireysel gelişimi destekleyici olması, özgün ve farklı bir öge olması, değerli ve yaşamsal olması, baskı yaratan bir öge olması şeklindedir. Katılımcıların kitap ve kütüphane kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların kategorilere göre dağılımında ise kitabın bilgi kaynağı olmasına ilişkin metaforlar birinci sıradadır. Daha sonra; dinlendirici ve eğlendirici olması, yönlendirici ve yol gösterici olması şeklindedir. Katılımcıların kütüphane kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların kategorilere göre dağılımında ise kütüphanenin bilgi kaynağı olmasına ilişkin metaforlar birinci sıradadır. Daha sonra; dinlendirici ve eğlendirici olması, değerli ve yaşamsal olması şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Kütüphane, Kitap, Metafor, Öğrenci, Okul

THE METAPHORIC PERCEPTIONS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS ON THE CONCEPTS OF BOOK AND LIBRARY

ABSTRACT: This study aims to analyze the metaphoric perceptions of secondary school students on the concepts of book and library. The study is a quantitative research employing a phenomenology design. The target group of the study are 1700 secondary year students studying at 5th, 6th, 7th and 8th grades during 2015-2016 academic year. These students are from

* Yard.Doç.Dr.,Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, muharremozden@trakya.edu.tr

11 different secondary schools located in the city of Edirne. To achieve the aim of the study the participants were asked to generate metaphors related to the concepts of book and library. The participants were asked to complete two statements; "The book is like a/an, because" and "The library is like a/an, because" . The inconsistent data was eliminated and 277 out of 1579 metaphors were elicited from the concept related to "the book" and 307 out of 1314 metaphors were elicited from the concept related to "the library". Content analysis was used to interpret the data. The vast majority of metaphors used for "the book" are as follows: friend, mate, life and the vast majority of metaphors used for "the library" are as follows: home, world, and school. The generated metaphors by the participants related to the concepts "the book" and "the library" were grouped under 7 headings. The book and the library are: source of knowledge; guide and revealing the right direction, entertaining and causing relaxation, supporting personal development, unique and different elements, valuable and vital elements, elements that cause pressure. The elicited metaphors related to "the book" in terms of findings are as follows: the majority of the participants stated that the book is source of knowledge, the second in ranking finding pointed that "the book is entertaining and causing relaxation". The third item that got one of the highest ratings is that the book is a guide and revealing the right direction. The elicited metaphors related to" the library" in terms of findings are as follows: the majority of the percent stated that the library is source of knowledge, the second in rating finding pointed that "the library is entertaining and causing relaxation". The third item that got the 3rd highest ratings is that the library is valuable and vital elements.

Key Words: Library, Book, Metaphor, Student, School

Giriş

İnsanlık tarihinin en önemli dönüşüm noktalarından biri yazının bulunmasıdır. Yazıyla beraber bilgiler ve düşünceler önce taşlara, daha sonra da kağıtlara kaydedilmiştir. Yazının bulunması ile beraber bireylerin "okuma" ihtiyacı da ortaya çıkan bir olgu olmuştur. Uygarlık tarihi boyunca bilgilerin ve düşüncelerin aktarımında kullanılan yazı ve okuma yetisi, toplumların gelişmelerini ve modernleşmelerini sağlayan destekleyici ve itici bir rol üstlenmiştir. Bu süreç, sanayi toplumlarının oluşumunu meydana getirirken, aynı zamanda devasa bir bilgi birikimini de oluşturmuştur. Okuma, insanlık tarihi boyunca bilgiye ulaşmanın en pratik yolu olarak tercih edilmiş, bu özelliği ile sadece bireysel değil, toplumsal açıdan da bir gelişmişlik kıstası olarak kabul edilmiştir. Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile beraber okuma materyaline ulaşma ve okumanın niteliği bir hayli değişkenlik göstermiştir. Başta internetin ve sanal kitaplara ulaşımın çok yaygın kullanımı okuma ile ilgili olumlu bir değişimin habercisi olması gerekirken bu değişimin daha çok olumsuz olarak ilerlediğini görmekteyiz. Okuma alışkanlığının başlangıç dönemi olan çocukluk döneminde bireylere okuma alışkanlığı kazandırmak, onların kitapla ilgili algılarını pozitif yönde değiştirmekle doğru orantılıdır. Kişisel gelişimde çok önemli bir yere sahip olan kitaplar, çocukların gelişiminde de büyük bir önem arz etmektedir.

Bireylerin kitaplara ve okumaya ilgi duymasında birtakım ihtiyaçlar söz konusudur. Bu ihtiyaçları şöyle sıralayabiliriz¹; eğlenmek, ruhsal yönden gelişmek ve kendini gerçekleştirmek, tutumları güçlendirmek, yeni bilgiler edinmek, eski bilgilerini örgütlemek, psikolojik savunma mekanizması kullanmaktır.

Okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları adından da anlaşılacağı üzere bireylerin kendiliğinden gerçekleştirdikleri etkinliklerdir. Sözü edilen alışkanlıkların kazandırılmasında başka etmenler olmakla birlikte, aile ve okul, bu anlamda ilk tohumlarının atıldığı ortamlar olarak bilinmektedir. Okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının kazanılmasına ve geliştirilmesine olanak sağlayan bireysel ve toplumsal koşullar için genel bir çerçeve çizen² Yılmaz, duyarlı ve bilinçli davranabilen aile ile öğretmenin çocukta bu alışkanlıkların temellerinin atılmasında başlıca rolü oynadıklarını söylemektedir. Öyleyse, eğitimi kütüphaneden, kütüphaneyi okuma eyleminden ayrı düşünmek olanaksızdır. İyi bir okuma alışkanlığı edinme doğru kitaplara ulaşabilmeyeyle ilgilidir³. Kaynak çeşitliliği ve koleksiyon oluşturmada gösterilen özen nedeniyle kütüphaneler, doğru kitaplara ulaşabilmek için son derece önemli yerlerdir. Bu nedenle, okuma ve kütüphane birbiriyle organik ilişki içinde olan kavramlardır. Okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları, hem bireysel hem de toplumsal ve kültürel kalkınmanın anahtar öğeleri arasında sayılabilir. Okuyan ve kütüphane kullanan bireylerin daha güçlü, sağlıklı ve zengin kişiliğe sahip olacakları; böyle kişiliğe sahip bireylerden oluşan toplumların ise karşılaşacakları sorunları daha kolay aşabilecekleri açıktır⁴. Bilimsel düşünen, eleştiren, toplumsal bilinci yerleşmiş bireyler yetiştirmede önemli bir etken olan okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının bireylere kazandırılması, uygulanan eğitimle yakından ilgilidir. Çünkü bilimsel düşünme, eleştirme, toplumsal bilinç gibi kavramlar eğitimin temel amacı

¹ Üstün, Dökmen (1981). "Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Okuma Becerileri, İlgileri, Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, Cilt: 23, s. 395-418.

² B. Yılmaz, (2000a), "Viyana İlkokullarında Okuyan Türk Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma" *Bilgi Dünyası*, 1 (2), 280-306.

³ S. A. Ogunrombi, ve G. Adio, "Factors affecting the reading habits of secondary school students", *Library Review*, 4, 1995, s. 50-57.

⁴ B. Yılmaz, (2000b), "Çok Kültürlü Toplumlarda Etnik Azınlık Çocuklarının Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları", *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (4), 451-465.

kapsamına girer. Dolayısıyla, bunlar ve buna benzer erdemler okuma alışkanlığıyla doğru orantılı bir şekilde gelişmektedir.⁵

Okumanın geliştirilerek okuma alışkanlığının kazanılmasında, kitaba ulaşma imkanları ile bu kitapların özellikleri önemli etkiye sahiptir. Çocuğun çevresinde, evinde, sınıfında, okulunda ve semtte kolayca ulaşabileceği bir kütüphane bulunması, okumanın alışkanlık haline gelmesinde olumlu bir etkidir. Bu nedenle, kütüphaneler devamlı olarak yeni kitaplarla beslenmeli, gezici kütüphanelerin sayısı artırılmalıdır. Bireyin sosyalleşmesinde önemli bir rolü olan kütüphanelerin, eğitim-öğretim faaliyetlerinin pratiğe kavuşturulmasına da katkısı büyüktür. Ancak yapılan araştırma bulguları, ülkemiz öğrencilerinin kütüphaneden yararlanma becerilerinin düşük olduğu yönündedir.⁶ Aslında şu bir gerçektir ki; okuma eğitimi ile kütüphane kullanma sıklığı arasında yakın bir ilişki vardır.

Ailede ve okulda kütüphane kullanımı konusunda yeteri kadar eğitim almayan çocuklar, herhangi bir kütüphaneye başvurduklarında, katalogları gözden geçirerek süreli yayınları tarama gibi temel faaliyetleri bile yapamamaktadırlar. Kütüphanelerden nasıl yararlanacağını bilmeyen öğrenciler, ilgi duydukları ve ihtiyacı oldukları kitapları arkadaşlarından ödünç alma yolunu seçmektedirler.⁷ Ancak bunun diğer sebeplerinden biri de; kütüphanelerdeki kitapların öğrencilerin ilgisini çekecek kitaplarla devamlı olarak yenilenmeye tabi tutulmamasıdır. Ayrıca, kütüphanelerdeki kitapların büyük bir bölümünün başvuru kitabı olarak kabul edilen kitaplardan oluştuğu da bilinmektedir. Fiziksel imkânlarca yetersiz nitelikteki kütüphanelerin zamanla öğrencilere sıkıcı ve rahatsızlık verici yerler olarak görünmesi de; bu sebepler arasında söylenebilir.

Elde edilebilirliği sonucu kitabın okuyucu tarafından okunup okunmaması, kitap ve ekonomik faktörler arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Bu konuda Dökmen⁸, kitabın okuyucunun eline ulaşma potansiyelinin kitabın okunma düzeyini belirleyen önemli faktörlerden biri olduğunu; bu nedenle kitabın anlaşılır ve okunaklı olsa bile okuyucunun eline ulaşamadığı sürece okunamayacağını belirtmiştir. Bu nedenle kütüphanelerimizin

⁵ Asiye Şermin Dengiz ve Bülent Yılmaz, “2004 İlköğretim Programı'nda Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri”, *Bilgi Dünyası*, 8(2), 2007, s. 203-229.

⁶ A. Demirtaş, “Günümüz Kütüphaneciliğinde Yeni Gelişmeler”, *Türk Kütüphaneciliği*, 35, 1988, 28-35.

⁷ Ü. Dökmen, *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psikososyal Bir Araştırma*, İstanbul, MEB Yayınları, 1994.”s.43-44

⁸ Ü. Dökmen, *age*, s. 43-44.

çoğaltılması ve barındırdığı kitap türü ve miktarının zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Eğitim, bilgi ve tecrübe ile sosyal süreçlerin bir kompleksi olarak tanımlanmaktadır. Bireyin gelişimi için kullanılan toplam aparatları içerir.

Kütüphane, bireylere; manevi değerler elde etme, okuyarak eğlenceli vakit geçirme, bilgi birikimi sağlama ve sağlıklı toplumsal iletişim kurma gibi servet niteliğinde değerler kazandırır.⁹ Bu bağlamda; kütüphane, eğitimin bir uzantısı olarak görülebilir. Eğitimcilerin, daha mutlu bireyler ve daha iyi toplum için, öğrencilerin okuma-yazma becerilerini korumaları ve geliştirmeleri dolayısı ile üzerine düşen rolleri daha fazla uygulama ile pekiştirmeleri gerekmektedir.

Kütüphanelerin eğitime yardımcı olabilmesi için, arkadaşça bir atmosfere sahip olması ve yararlı koleksiyonlardan oluşan kitapları barındırması gerekmektedir. Bununla birlikte, eğitim programlarının yapılandırılmasında eğitimciler ile kütüphaneciler birlikte çalışmalı, öğrenenlere kütüphane eğitimi de verilmelidir.

Eğitim ve kütüphane, birbirinden ayrılmaz iki kavramdır. Birbirleriyle eşzamanlı olarak iş birliği içerisindeyler. Biri diğerinden ayrı tutulamaz. Hiçbiri kendi içerisinde bir sonlu değildir. Birlikte nihai bir son anlamındadırlar. Biri öldüğünde en kısa zamanda diğeri de ölür. Biri, diğeriyle insanoğlunun doğumundan gelecek nesillerin devamı itibari ile, bağımlılık içerisindeydir. Eğitim, kütüphanenin yokluğunda yaşayamazken, kütüphanenin de tek başına eğitim verici bir anlamı yoktur.

Tam donanımlı bir kütüphane, toplumun zihinsel-ahlaki-manevi olarak ilerlemesi ve yükselmesi için olmazsa olmaz bir değerdir. Ulusun mutlak iyiliğinde vazgeçilmez bir unsurdur. Okullar, eğitici kulüpler, sosyal kuruluşlar tek başına eğitimi aktaramaz; her biri kütüphaneye bağlı bir ihtiyaç barındırmaktadır.¹⁰

Yöntem

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı ortaokul öğrencilerinin kitap ve kütüphane ile ilgili algılarının, kullandıkları metaforlar vasıtası ile ortaya çıkarılması ve buradan hareketle çocukların zihin haritalarında kitap ve kütüphane

⁹ R. A. Omojuwa, "Directions I Adult Literacy Programming in Nigeria, Literacy and Reading in Nigeria", *Reading Association of Nigeria* (7), 1993, pa 2007-214.

¹⁰ G. Adio, ve G. Olasina (2012), "The Role Of Library In Educational Development", <https://www.slideshare.net/08180512000/the-role-of-library-in-educational-development>

kavramlarının ne şekilde algılandığı ile ilgili bir çıkarımda bulunmaktadır. Araştırmanın temel amacı çerçevesinde alt amaçları şunlardır;

- 1) Öğrencilerin kitap ve kütüphane ile ilgili metaforları nelerdir?
- 2) Kitap ve kütüphane ile ilgili metaforlardan elde edilen kategoriler nelerdir?
- 3) Kitap ve kütüphane kavramlarına ilişkin metaforların frekans ve yüzdeler değeri nelerdir?

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde olup, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Bu desende farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanılmaya çalışılır.¹¹ Fenomenolojik araştırma, “farklı insanların bir fenomeni anlama, kavrama veya algılama yollarındaki farklılıkları betimleme amacı taşıyan, gözlem ve deneyim tabanlı yaklaşımdır”¹², böylece nitel veri kaynağı olarak bireylerin deneyimleri de yorumlanmaktadır.¹³ Bireylerin deneyimleri düşünceler ve eylemlere yansımaktadır. Vygotsky'nin etkileşimli dilin doğası anlayışına göre sembolik bir sistem olarak dil, düşünce ve eyleme aracılık edebilmektedir ve bunun olabilmesi Vygotsky'nin görüşlerini benimseyen araştırmacılara göre metaforları da içermektedir.¹⁴ Bundan dolayı bu çalışmada metaforlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme çerçevesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Katılımcılar 2015-2016 öğretim yılında Edirne il merkezindeki 11 ortaokulda 5. 6. 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören toplam 1700 öğrenci oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin elde edilme sürecinde öğrencilerin, kitap ve kütüphane kavramına ilişkin metaforik algıları “kitap.....gibidir; çünkü.....”, “kütüphane.....gibidir; çünkü.....” cümlelerini tamamlamaları ve bunu yaparken bu cümleler için sadece bir tane metafor

¹¹ A. Yıldırım, ve H. Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011. s. 17-19.

¹² F. Marton, ,” Phenomenography: A research approach to investigating different understanding of reality”, *Journal of Thought*, 21(3), 1986, s. 28-49.

¹³ J. Mayoh, ve A. J. Onwuegbuzie, “Towards a conceptualization of mixed methods phenomenological research”, *Journal of Mixed Methods Research*, XX(X), 2013, s. 1-17.

¹⁴ W. Wan, Constructing and developing: esl students' beliefs about writing through metaphor: an exploratory study. *Journal of Second Language Writing*, 23, 2014, s. 53-73.

üretmeleri istenmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde, bazı öğrencilerin kitap ve kütüphane kavramları için metafor üretmedikleri, bazılarının ise boşlukları doldurmadıkları görülmüştür. Bu nedenlerle araştırmaya katılan 1700 öğrenciden kitap kavramı için 1579, kütüphane kavramı için 1314 öğrencinin yanıtları geçerli kabul edilerek değerlendirilmeler yapılmıştır. Araştırmada öğrenci ifadelerinden yapılan doğrudan alıntılarda öğrencilerin gerçek isimleri gizli tutulmuş, alıntının hangi öğrenci tarafından üretildiğine ilişkin kişisel bilgiler söz konusu alıntının hemen sonunda parantez içinde (Öğrenci Sıra No, Cinsiyet, Sınıf) biçiminde kodlanmıştır.

Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. “İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır”.¹⁵ Verilerin analizi, Saban (2008)¹⁶’den yararlanılarak, (1) kodlama ve ayıklama, (2) örnek metafor imgesi derleme, (3) kategori geliştirme, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama (5) ilgili metafor kategorilerinin frekans ve yüzdeliğini ortaya çıkarma aşamaları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, öğrenciler tarafından kitap için net bir biçimde üretilen metaforların listesi hazırlanmıştır. İkinci aşamada ise aşamada ise “örnek metafor listesi” rehberliğinde her bir metafor; metaforun konusu, kaynağı ve ilişkisi bakımından analiz edilerek hiçbir metafor dışarıda kalmayacak bir biçimde uygun kategoriye yerleştirilmeye çalışılmıştır. Bu işlem sonucunda kitap ve kütüphane metaforları için 7 kategori oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada ise geçerlik ve güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Geçerliği sunmak için örnek metafor imgesi derlenerek, bulgular bölümündeki örneklendirmelerde bu imgelerden yararlanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini ortaya koyabilmek için ikinci bir araştırmacı tarafından var olan metafor listesini kitap için oluşturulan kategorilere ayrı ayrı yerleştirilmesi istenmiş ve iki araştırmacının uyumlarına bakılmıştır. Uyumlar Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100 formülü¹⁷ ile sınanmıştır. Yapılan hesaplamalarda öğrencilerin kitap kavramına yönelik geliştirdikleri metaforların kategorik sınıflandırılmasında %97.90, kütüphane kavramına yönelik geliştirdikleri metaforların kategorik sınıflandırılmasında % 94.45 uyum bulunmuştur. Çalışmanın bulgular bölümündeki tabloların bazılarında frekans değeri 5’in

¹⁵ A. Yıldırım ve H. Şimşek, *age*, s. 17–19.

¹⁶ A. Saban, “Okula İlişkin Metaforlar”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 2008, s. 459-496.

¹⁷ B. M. Miles ve B. Huberman, *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, SAGE Publications, 1994. s. 45-46.

altında olan metaforlar çalışmanın hacmini arttırmamak için değerlendirilmeye alınmamıştır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular, araştırmanın 3 alt amacı temel alınarak sunulmuştur.

Birinci Alt Amaç: Katılımcıların Kitap ve Kütüphane ile İlgili Metaforları

Araştırmada ürettikleri metaforları değerlendirmeye alınan 1579 ortaokul öğrencisi kitap kavramına ilişkin 277 farklı metafor kullanmıştır. En çok kullanılan metaforlar sırasıyla “Arkadaş” (12.34), “Dost” (9.87), “Hayat” (8.61), “Öğretmen” (4.94), “Işık” (4.43), “Ağaç” (3.48). Yine araştırmada 1314 ortaokul öğrencisi kütüphane kavramına ilişkin 307 farklı metafor kullanmıştır. En çok kullanılan metaforlar sırasıyla “Ev” (11.93), “Dünya” (6.91), “Okul” (6.53), “Hazine” (4.40), “Cennet” (3.03).

Tablo 1 ve 2’de araştırmadaki katılımcıların kitap ve kütüphaneye ilgili geliştirdikleri metaforların frekans ve yüzdeleri sunulmuştur.

<i>Katılımcıların Kitap Kavramına İlişkin Metaforları</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
ağaç	55	3.48	hayat	136	8.61
aile	7	0.44	hazine	44	2.78
akıl	5	0.31	ışık	70	4.43
altın	24	1.52	ilaç	9	0.57
anne	14	0.88	insan	40	2.53
arkadaş	190	12.04	kalp	5	0.31
aşk	11	0.69	kapı	7	0.44
ayna	9	0.57	pusula	7	0.44
beyin	25	1.58	rüya	15	0.95

bilgi	28	1.77	sevgi	8	0.50
bilgi hazinesi	7	0.44	sırdaş	6	0.38
bilgi kaynağı	10	0.63	su	36	2.28
bilgisayar	10	0.63	macera	8	0.50
çiçek	20	1.26	mücevher	5	0.31
dost	148	9.37	okul	8	0.50
dünya	37	2.34	okyanus	6	0.38
fener	5	0.31	oyun	6	0.38
gemi	14	0.88	öğretmen	78	4.94
gezegen	6	0.38	ölüm	7	0.44
gökyüzü	6	0.38	özgürlük	5	0.31
güneş	38	2.40	yaşam	15	0.95
hayal	14	0.88	*Beş defadan az söylenen		
hayal dünyası	9	0.57	Toplam	1579	100

Tablo 1

Araştırmada kitap kavramına ilişkin beşten az katılımcı tarafından söylenen metaforlar şöyledir: Akan bir su, akciğer, aklın ilacı, altın bilezik, anı, anne-baba, antrenman, atom, ay, ay ışığı, ayakkabı, aydınlatıcı bilgi, bağımsızlık, baş ağrısı, başarı, başka bir dünya, başka dünyalara açılan kapı, benlik, bilgi damlacığı, bilgi dostu, bilgi dünyası, bilgi evreni, bilgi küpü, bilgi makinesi, bilgi okyanusu, bilgi şelalesi, bilgi topluluğu, bilgisayar oyunu, bilinmeyen bir şehir, bilmece, bir ağacın meyvesi, bir fincan kahve, cadı, çekirdek, çiçek kokusu, çikolata, çikolatalı dondurma, çile, çöp, ders, derya, dil, dizi, doğa, dondurma, duygu, düş, düşünce, ebeveyn, eğitici bir kaynak, eğitim, eğlence aracı, el feneri, elma, en iyi arkadaş, en iyi dost, en

yakın dost, enerji deposu, eziyet, farklı bir dünya, fidan, fikir, gece, gerçek hayat, göl, göz, gün ışığı, hafıza, harita, hayal adası, hayallere açılan kapı, hayat kaynağı, hayatın hazinesi, hazine sandığındaki altın, ışığa giden bir yol, ışık kaynağı, ışıklı bir yol, insanın bir parçası, insanın dostu, insanın ruhu, ipucu, jet, kadim dost, karanlıkta doğan bir ışık, kaynak, kelebek, kelime hazinesi, keşfedilmemiş bir gezegen, kitap cenneti, kredi kartı, kumbara, kurtarıcı, kuş, kuşun kanadı, kutup yıldızı, kuyu, kültür, labirent, masallar diyarı, mevsim, meyve, meyve suyu, meyvelerle dolu bir ağaç, misket, musluk, mutluluğa açılan pencere, mutluluğun bir parçası, müzik listesi, neşe kaynağı, ninni, okuma-yazma, orman, otobüs, öğretmenler odası, öykü, özgüven, para, para cüzdanı, para kesesi, psikolog seansı, roman, ruhun gıdası, saf bir su, saksı, saman yolu, sandık, serüven, seyahat, sıkıcı bir yer, sihirli değnek, sonsuzluk, sonu iyi biten bir hikaye, söz, su damlası, sürpriz, sürpriz yumurta, sürükleyici bir hikaye, şarap, psikolog, şarj, şehir, şeytan, terapi, test çözmek, tren, tuğla, twitter, ufuk, yağmur damlası, yastık, yaşam öyküsü, yaşamın göstergesi, yeni bir başlangıç, yol rehberi, yoldaş, yön gösteren ışık, zehirli madde, zenginlik kaynağı, zihin küpü. Elde edilen 277 metafordan 109'u (%39.35) somut, 168'i (%60.64) soyuttur. 109 somut metaforun 26'sı canlı, 83'ü cansızdır. Bu durumda genel metafor sayısının %9.38'i canlı, % 29.96'sı ise cansızdır. 26 canlı metaforun 14'ü insan, 2'si hayvan, 10'u bitkidir. Böylelikle genel metafor sayısının % 5.05'inin insan, % 0.72'sinin hayvan, % 3.61'inin bitki olduğu söylenebilir.

Katılımcıların Kütüphane Kavramına İlişkin Metaforları					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
ahır	1	0.07	hapishane	9	0.68
aile	17	1.29	hastane	5	0.37
bahçe	12	0.91	hayal	8	0.60
beyin	16	1.21	hayal dünyası	6	0.45
bilgi	12	0.91	hayat	31	2.35
bilgi deposu	10	0.75	hazine	58	4.40
bilgi dünyası	10	0.75	hazine sandığı	6	0.45
bilgi evi	27	2.05	huzur	7	0.53
bilgi hazinesi	8	0.60	huzur evi	9	0.68
bilgi kaynağı	15	1.13	huzur yuvası	6	0.45
bilgi kutusu	7	0.53	ışık	14	1.06
bilgi sandığı	1	0.07	internet	7	0.53
bilgi yeri	6	0.45	market	7	0.53
bilgi yuvası	34	2.58	okul	86	6.53
bilgisayar	9	0.68	okyanus	16	1.21
cennet	40	3.03	orman	28	2.12
çiçek bahçesi	7	0.53	öğretmen	11	0.83
deniz	5	0.37	öğretmenler odası	9	0.68
doğa	5	0.37	sessizlik	8	0.60
dostluk ortamı	5	0.37	sığınak	5	0.37
dünya	91	6.91	sınıf	14	1.06
ev	157	11.93	uzay	11	0.83
evren	31	2.35	yaşam	5	0.37
gemi	5	0.37	yuva	31	2.35
gökyüzü	6	0.45	*Beş defadan az söylenen		14.43
güneş	12	0.91	Toplam	1316	100

Tablo 2

Kütüphane kavramına ilişkin beşten az katılımcı tarafından belirtilen metaforlar ise şu şekildedir: Ahır, akarsu, akıl dünyası, akıl ormanı, akıl yuvası, alışveriş merkezi, altın hazinesi, altın madeni, araştırma merkezi, araştırma yeri, arkadaş çevresi, arkadaş evi, arkadaş topluluğu, arşiv odası, askeriye, aş evi, barınak, başka bir dünya, bilgi adası, bilgi aracı, bilgi bahçesi, bilgi bankası, bilgi deryası, bilgi fuarı, bilgi gezegeni, bilgi küpü, bilgi merkezi, bilgi okyanusu, bilgi sandığı, bilgi sınıfı, bilginin ana yolu, bilişim odası, binanın temeli, boş bir ev, boş bir yer, buzdolabı, cankurtaran,

cephane, cevap anahtarı, ceza, çalışma yeri, çiftlik, çöl, çöp kutusu, çöplük, demokrasi, ders kitabı, dipsiz bir kuyu, doğumhane, doktor, dost evi, dost yuvası, duygu adası, dünya evi, dünyanın minyatürü, düşlerin birleştiği yer, eğitici, eğitim yeri, eğitmen, eğlence deposu, elektrik santrali, emanetçi, elektrik direği, emanetçi dükkanı, etüt salonu, evrendeki yıldızlar, fabrika, fikir dünyası, film kiralama yeri, film şeridi, ganimet, gerçek hayat, geri dönüşüm kutusu, gezi rehberi, gizli bir ada, gül bahçesi, güneş evi, gürültülü bir yer, güverte, hafıza, havuz, hayal diyarı, hayaller evi, hayat okulu, hayat yuvası, hayatın parçası, hayatın rengi, hazine deposu, hazine odası, huzur bölgesi, huzur yeri, huzurlu bir oda, huzurlu bir vatan, ışığa giden yol, ışık deposu, ışık topluluğu, içi dolu bir ev, insan vücudu, iskelet, istiridye, işaret levhası, işkence odası, kainat, kapalı bir oda, kasa, kelime dünyası, kelime evi, keşfedilmemiş bir yer, kılavuz, kitap sokağı, kitap şehri, kitap yeri, kitap yurdu, kitapçı, kitaplık, köprü, kötü bir yer, kreş, kumsal, kumsaldaki kum, küçük bir dünya, laboratuvar, liman, lokanta, lunapark, macera, mağaza, mahzen, mezarlık, midye, mücevher, nefes, neşe dünyası, oda, ok, okyanus dibi, oyun, oyun alanı, oyun evi, ödev evi, ölü evi, ömür, park, parlak bir gelecek, parmak izi, pastane, pazar, raf, rıhtım, rüya denizi, rüya evi, saç teli, sanat evi, servet, sessiz, sessiz hayat, sessiz ortam, sessizlikte sağlanan başarı, seyahat, sıcacık bir yuva, sıcak bir ev, sıcak bir yuva, sıkıcı bir yer, sınırsız bilgi yuvası, sırlı bir oda, sinema, sonsuz sessizlik, sonsuzluk, su kaynağı, şantiye, şehir, şelale, tarihi eser, tecrübe, temel, terapi, tren, uçsuz bucaksız bir dünya, umut, umut ışığı, wifi, yalnızlık, yaşam kaynağı, yaşam tüneli, yeni bir dünya, yol, yolun şeritleri, zaman, zengin bir ev, zenginlik. Elde edilen 307 metafordan 136'sı (%44.29) somut, 171'i (%55.70) soyuttur. 136 somut metaforun 6'sı canlı, 130'u cansızdır. Bu durumda genel metafor sayısının % 0.45'i canlı, % 9.87'si ise cansızdır. 6 canlı metaforun tamamı insandır. Bu veriden yola çıkarak genel metafor sayısının %0.45'inin insan olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Amaç: Kitap ve Kütüphane ile İlgili Metaforlardan Elde Edilen Kategoriler

Katılımcıların "kitap" ve "kütüphane" kavramlarına ilişkin kullandıkları ya da geliştirdikleri metaforlar, ortak özellikleri bakımından 7 başlık altında sınıflandırılmıştır. Aşağıda, bu kategoriler ele alınmış, ilgili metaforlar sunulmuş ve alıntılarla desteklenerek açıklanmıştır. Ayrıca içinde verilen rakamsal ifadeler, veri kaynaklarından aktarılan özgün anlatımların hangi öğrenciye ait olduğunu göstermektedir.

Kitabın Bilgi Kaynağı Olması: Katılımcılar, kitabı tanımlamak için "bilgi damlacığı" (97), "bilgi dostu" (178), "bilgi dünyası" (642), "bilgi evi"

(82), “bilgi evreni” (341), “bilgi hazinesi” (73), “bilgi kaynağı” (1267), “bilgi kutusu” (342), “bilgi küpü” (925), “bilgi makinesi” (1456), “bilgi okyanusu” (543), “bilgi şelalesi” (248), “bilgi topluluğu” (621), “bilgi yeri” (899), “bilgi yuvası” (449) gibi ifadeler kullanmışlardır. Bu kategoriye oluşturan metaforlar ve yüzdeleri Tablo 3’te sunulmuştur.

<i>Kitabın Bilgi Kaynağı Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
ağaç	37	6.96	gezegen	6	1.12
akıl	5	0.94	güneş	38	7.15
beyin	25	4.70	hayat	64	12.05
bilgi	28	5.27	hazine	20	3.76
bilgi hazinesi	7	1.31	ışık	51	9.60
bilgi kaynağı	10	1.88	insan	9	1.69
bilgisayar	10	1.88	okul	8	1.50
çiçek	8	1.50	okyanus	6	1.12
deniz	7	1.31	öğretmen	43	8.09
dünya	12	2.25	*Beş defadan az söylenen		
			Toplam	531	100

Tablo 3

Katılımcılar tarafından en çok tekrarlanan “hayat”, “ışık”, “öğretmen”, “güneş”, “ağaç” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kitap **hayat** gibidir. Çünkü kitabın içinde gerçekleri yaşarız, doğruyu ve yanlış ayırt edebiliriz. (313)

“Kitap **ışık** gibidir. Çünkü okursak bizi aydınlatır.” (884)

“Kitap **öğretmen** gibidir. Çünkü onları yıpratmamıza rağmen hala bize bilgi sunarlar. (781)

“Kitap **güneş** gibidir. Çünkü bizi aydınlatır, bilgilendirir.” (221)

“Kitap **ağaç** gibidir. Çünkü gölgesinde birçok bilgiye ulaşmak için otururuz.” (927)

Kütüphanenin Bilgi Kaynağı Olması: Katılımcılar, kütüphaneyi tanımlamak için “bilgi” (217), “bilgi adası” (313), “bilgi alanı” (1215), “bilgi aracı” (561), “bilgi bahçesi” (118), “bilgi bankası” (925), “bilgi cenneti” (1044), “bilgi sandığı” (26), “bilgi sarayı” (47), “bilgi sınıfı” (427), “bilgi topluluğu” (655), “bilgi yeri” (31), “bilgi yuvası” (1306), bilginin ana yolu” (1111), “bilgisayar” (53), “bilim” (96), “bilişim odası” (746), “binanın

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP VE KÜTÜPHANE KAVRAMINA
İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

temeli” (68) gibi ifadeler kullanmışlardır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve yüzdeleri Tablo 4’te sunulmuştur.

<i>Kütüphanenin Bilgi Kaynağı Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
aile	7	1.07	dünya	51	7.83
beyin	16	2.45	ev	57	8.75
bilgi	12	1.84	evren	31	4.76
bilgi deposu	10	1.53	güneş	12	1.84
bilgi dünyası	10	1.53	hayat	11	1.68
bilgi evi	27	4.14	hazine	28	4.30
bilgi hazinesi	8	1.22	ışık	14	2.15
bilgi kaynağı	15	2.30	internet	7	1.07
bilgi kutusu	7	1.07	market	7	1.07
bilgi yeri	6	0.92	okul	47	7.21
bilgi yuvası	34	5.22	okyanus	16	2.45
bilgisayar	9	1.38	uzay	11	1.68
deniz	5	0.76	yuva	8	1.22
orman	28	4.30	*Beş defadan az söylenen		
öğretmen	6	0.92	Toplam	651	100

Tablo 4

Katılımcılar tarafından en çok tekrarlanan “ev”, “dünya”, “okul”, “hazine”, “bilgi yuvası”, “evren”, “orman” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur.

“Kütüphane **ev** gibidir. Çünkü girersen içinde ısınırsın, girmezsen üşürsün.” (126)

“Kütüphane **dünya** gibidir. Çünkü kütüphanede her çeşit insan gibi her çeşit kitap vardır. Okudukça tanırırsın, dünya gibi yaşadıkça tanırırsın.” (943)

“Kütüphane **okul** gibidir. Çünkü içinde tarzları farklı kitapları vardır. Okulda da zeki, tembel çalışkan öğrenci vardır.” (84)

“Kütüphane **hazine** gibidir. Çünkü bilgi barındırır.” (816)

“Kütüphane **bilgi yuvası** gibidir. Çünkü orada çok bilgi öğreniriz.” (28)

“Kütüphane **evren** gibidir. Çünkü içinde bir sürü dünya vardır. Ama hepsinin içinde yaşam vardır. Hayat hepsinde canlıdır.” (711)

“Kütüphane **orman** gibidir. Çünkü içinde bir sürü bilgi barındırır.” (428)

Kitabın Yönlendirici ve Yol Gösterici Olması: Tablo 5’de araştırmadaki katılımcıların geliştirdikleri kitabın yönlendirici ve yol gösterici olmasına ilişkin metaforlar frekans ve yüzdeleriyle sunulmuştur. En çok tekrarlanan “dost”, “arkadaş”, “hayat”, “ışık”, “insan”, “gemi” ve “dünya” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kitap **dost** gibidir. Çünkü seni yalnız bırakmaz.” (146)

“Kitap **arkadaş** gibidir. Çünkü yalnız kaldığımızda bizimle beraberdir.” (92)

“Kitap **hayat** gibidir. Çünkü içinde gerçek hayatlardan örnekler verilmiştir.” (1216)

“Kitap **ışık** gibidir. Çünkü karanlığı aydınlatır. Yani bilgisizlikleri yok eder.” (228)

“Kitap **gemi** gibidir. Çünkü kitap bizi bilmediklerimize götürür.” (967)

“Kitap **dünya** gibidir. Çünkü sınırı yoktur ve hayatı bize öğretir.” (93)

Yönlendirme ve yol gösterme kategorisi ile ilgili metaforlarda aşağıdaki konulara vurgu yapılmıştır:

i. Kitapların “*iyiye doğruya yönelerek*” yol gösterici olduğu üzerinde durulmuştur. Karşılıksız yardım eden bir dost olarak tanımlanan kitap ayrıca yarar sağlamak için kullanılan bir araç olarak çeşitli metaforlarla karşılanmıştır.

“Kitap **dost** gibidir. Çünkü ne zaman bir derdimiz olsa hiç üşenmeden bize yardım eder.” (1501)

“Kitap **pusula** gibidir. Çünkü onu kullandığımızda doğru yönümüzü öğreniriz.” (176)

“Kitap **harita** gibidir. Çünkü ona bakarak yolumuzu çizeriz.” (534)

“Kitap **anne** gibidir. Çünkü doğruyu yanlış hayat boyu bize öğretir.” (60)

“Kitap **kutup yıldızı** gibidir. Çünkü insanlara yönlerini gösterir. Kitap okumayan biri yönünü bulamaz.” (631)

ii. Kitapların “*doğruyu- yanlış (iyiyi-kötüyü) göstererek*” yol gösterici olduğu belirtilmiştir.

“Kitap **dost** gibidir. Çünkü bizi kötü şey yapmaktan uzak tutar.” (173)

“Kitap **araba** gibidir. Çünkü doğru kullanırsan seni çok güzel yerlere götürür. Eğer yanlış kullanırsan kaza yaparsın.” (417)

“Kitap **şehir** gibidir. Çünkü içinde birçok iyi kötü hayat vardır.” (1400)

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP VE KÜTÜPHANE KAVRAMINA
İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

<i>Kitabın Yönlendirici ve Yol Gösterici Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	f	%	<i>metafor</i>	f	%
ağaç	7	2.28	kapı	7	2.28
arkadaş	35	11.43	pusula	7	2.28
dost	68	22.22	*Beş defadan az söylenen		
dünya	10	3.26	Toplam	306	100
fener	5	1.63			
gemi	14	4.57			
hayal	14	4.57			
hayal dünyası	9	2.94			
hayat	37	12.09			
ışık	19	6.20			
insan	11	3.59			

Tablo 5

Kütüphanenin Yönlendirici ve Yol Gösterici Olması: Tablo 6’da araştırmadaki katılımcıların geliştirdikleri kütüphanenin yönlendirici ve yol gösterici olmasına ilişkin metaforlar frekans ve yüzdeleriyle sunulmuştur.

En çok tekrarlanan “okul”, “ev”, “hayat”, “sınıf” ve “aile” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kütüphane **okul** gibidir. Çünkü bilgimizi artırır.” (611)

“Kütüphane **ev** gibidir. Çünkü dilediğiniz kitabı alıp okuyabilirsiniz.” (91)

“Kütüphane **hayat** gibidir. Çünkü doğruları ve yanlışları gösteren kitaplarla doludur.” (1301)

“Kütüphane **sınıf** gibidir. Çünkü içinde bilgi saklıdır.” (13)

“Kütüphane **aile** gibidir. Çünkü bilgilerimizi paylaşıyoruz.” (340)

“Kütüphane **aile** gibidir. Çünkü sıcak kollarını açar ve bizi kaplar.” (716)

<i>Kütüphanenin Yönlendirici ve Yol Gösterici Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
aile	6	3.82	okul	31	19.74
ev	26	16.56	öğretmen	5	3.18
gemi	5	3.18	öğretmenler odası	5	3.18
hayal	8	5.09	sınıf	6	3.82
hayal dünyası	6	3.82	*Beş defadan az söylenen		
hayat	10	6.36	Toplam	157	100

Tablo 6

Kitabın Dinlendirici ve Eğlendirici Olması: Kitabın dinlendirici ve eğlendirici olmasıyla ilgili metaforlar ve yüzdeleri Tablo 7’de verilmiştir. En çok tekrar edilen “arkadaş”, “dost”, “rüya”, “hayat”, “çiçek” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kitap **arkadaş** gibidir. Çünkü onunla vakit geçirmek hoşumuza gider.” (1504)

“Kitap **dost** gibidir. Çünkü onunla zevkli ve eğlenceli vakit geçiririz.” (46)

“Kitap **rüya** gibidir. Çünkü tahmin edilemeyecek rüya gibi sonu sürprizlerle doludur.” (51)

“Kitap **hayat** gibidir. Çünkü bizi hep farklı farklı heyecanların peşinden sürükler.” (19)

“Kitap **çiçek** gibidir. Çünkü her sayfasında güzel kokular saçır. Sanki bir çiçek bahçesinde dolaşır gibi bir mutluluk yaşarız.” (813)

<i>Kitabın Dinlendirici ve Eğlendirici Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
arkadaş	158	40.30	oyun	6	1.53
çiçek	12	3.06	rüya	15	3.82
deniz	6	1.53	*Beş defadan az söylenen		
dost	90	22.95	Toplam	392	100
dünya	5	1.27			
gökyüzü	6	1.53			
hayat	13	3.31			
insan	7	1.78			
macera	8	2.04			

Tablo 7

i. Kitabın “*huzur verici, rahatlatıcı ve dinlendirici*” olduğu üzerinde durulmuştur.

“Kitap **sevgili** gibidir. Çünkü içinde her türlü romantiklik bulunur.” (954)

“Kitap **su** gibidir. Çünkü rahattır.” (78)

“Kitap **müzik** gibidir. Çünkü ruhumuzu dinlendirir.” (87)

“Kitap büyük bir **müzik** gibidir. Çünkü insanı mutlu eder ve insanı farklı duygularla doldurur.” (1120)

“Kitap **misket** gibidir. Çünkü ne kadar kitap biriktirirsen bilginiz o kadar çoğalır birikir ve ışıldar.” (13)

“Kitap **çiçek** gibidir. Çünkü açmasını bilene güzel kokar.” (413)

“Kitap **masallar diyarı** gibidir. Çünkü gerçekte olmaya olayları kitaplarda yaşarız.” (601)

“Kitap **doğa** gibidir. Çünkü insana huzur verir.” (717)

“Kitap **gökyüzü** gibidir. Çünkü bize huzur ve mutluluk verir.” (259)

“Kitap **ninni** gibidir. Çünkü okudukça uykun gelir.” (655)

ii. Kitabın “*eğlendirici, zevk ve keyif verici*” olduğu üzerinde yoğunlaşmıştır.

“Kitap **sürpriz** gibidir. Çünkü içinden her şey çıkabilir.” (516)

“Kitap **sigara** gibidir. Çünkü bağımlılık yapar.” (1543)

“Kitap **cadı** gibidir. Çünkü insanları büyülerler.” (451)

“Kitap **kelebek** gibidir. Çünkü okurken renkleniriz.” (814)

“Kitap bir **dost** gibidir. Çünkü kitap okurken sanki o kitabın içinde bambaşka arkadaşlarla vakit geçiriyormuş gibi olursun.” (217)

“Kitap **müzik** gibidir. Çünkü dünyayı unutturur.” (1404)

“Kitap **dondurma** gibidir. Çünkü nasıl dondurma yerken zevk alırsınız, kitap okurken de zevk alırsınız.” (988)

“Kitap **serüven** gibidir. Çünkü okurken çok macera yaşarız.” (1217)

“Kitap **çikolata dondurma** gibidir. Çünkü çikolata mutluluk verdiği gibi kitap da mutluluk verir.” (72)

“Kitap **masal** gibidir. Çünkü kahramanlarla doludur.” (316)

“Kitap **meyve suyu** gibidir. Çünkü içinde çeşitli tatları vardır.” (81)

“Kitap **şarkı** gibidir. Çünkü duygularımızı anlatır ve bizi coşturur.” (643)

“Kitap **çikolata** gibidir. Çünkü okudukça daha fazla istersiniz.” (111)

“Kitap **oyun** gibidir. Çünkü bir kere başladın mı bitmek bilmez.” (95)

“Kitap **bilmece** gibidir. Çünkü her okuduğunda farklı anlamlar çıkarıp düşünürsün.” (982)

Kütüphanenin Dinlendirici ve Eğlendirici Olması: Kütüphanenin dinlendirici ve eğlendirici olmasıyla ilgili metaforlar ve yüzdeleri Tablo

8’de verilmiştir. En çok tekrar edilen “cennet”, “ev”, “bahçe” ve “yuva” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kütüphane **cennet** gibidir. Çünkü çeşit çeşit kitap vardır. Kitap bize bilgi verir.” (733)

“Kütüphane **ev** gibidir. Çünkü bize huzur verir.” (1023)

“Kütüphane **bahçe** gibidir. Çünkü renkli renkli çiçeklerin olduğu bir yer gibi kütüphane de renkli kitapların olduğu yerdir.” (49)

“Kütüphane **yuva** gibidir. Çünkü aile şefkatini ve araştırmacılık ruhumuzu bize öğreten ve bilgilendiren bir yerdir.” (342)

<i>Kütüphanenin Dinlendirici ve Eğlendirici Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
bahçe	12	5.94	sessizlik	8	3.96
cennet	40	19.80	sığınak	5	2.47
çiçek bahçesi	7	3.46	yuva	12	5.94
dostluk ortamı	5	2.47	*Beş defadan az söylenen		
ev	33	16.33	Toplam	202	100
hayat	5	2.47			
huzur	7	3.46			
huzur evi	9	4.45			
huzur yuvası	6	2.97			

Tablo 8

Katılımcıların kütüphanenin dinlendirici ve eğlendirici olması ile ilgili geliştirdikleri diğer metaforlar aşağıda örneklendirilmiştir:

“Kütüphane **kafa dinleme yeridir** gibidir. Çünkü sessiz ve az insanın olduğu yerdir, huzur verir.” (12)

“Kütüphane **masaj salonu** gibidir. Çünkü rahattır.” (444)

“Kütüphane **alışveriş merkezi** gibidir. Çünkü girdiğin zaman çıkmak istemezsin.” (52)

“Kütüphane **sevgi dolu bir yuva** gibidir. Çünkü sessiz ve huzurludur.” (627)

“Kütüphane **çiçek bahçesi** gibidir. Çünkü her türden kitap farklı zevklerde ve renklerde ve özelliklerde olur. Eğlendirici ve öğreticidir.” (220)

“Kütüphane **terapi** gibidir. Çünkü seni rahatlatır, boşluklarını doldurur.” (24)

“Kütüphane **kumsal** gibidir. Çünkü bize huzur ve güven verir.” (935)

“Kütüphane **sığınak** gibidir. Çünkü başım sıkışınca beni anlayan yer orasıdır.” (343)

“Kütüphane **oyun evi** gibidir. Çünkü bir sürü eğlenceli kitap vardır içinde.”
(712)

Kitabın Bireysel Gelişimi Destekleyici Olması: Bireysel gelişimi destekleme ile ilgili metaforlar ve yüzdeleri Tablo 9’da verilmiştir.

En çok tekrarlanan “öğretmen”, “hayat”, “ağaç”, “insan”, “dünya” ve “anahtar” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kitap **öğretmen** gibidir. Çünkü tecrübe kazandırır ve okuma haznemizi geliştirir.” (54)

“Kitap **hayat** gibidir. Çünkü bize hayatı öğretir. Hayat demek yaşamdır. Yaşam nefes almaktır. Kitap da nefes gibidir. (538)

“Kitap **ağaç** gibidir. Çünkü yapraktan oluşur ve o yapraklar bizi bilgilendirir” (14)

“Kitap **insan** gibidir. Çünkü iskeletimiz gibi bizi ayakta tutar” (214)

“Kitap **dünya** gibidir. Çünkü içinde her canlıyı barındırır. Her yerde, her şeyden bahseder.” (63)

“Kitap **anahtar** gibidir. Çünkü hayatta açamayacağımız bütün kapıları açmamızı sağlar.” (1112)

<i>Kitabın Bireysel Gelişimi Destekleyici Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
ağaç	11	10	ipucu	1	0.90
anahtar	4	3.63	sınıf	3	2.72
anne	3	2.72	melek	2	1.81
ayna	6	5.45	öğretmen	35	31.81
dünya	8	7.27	özgüven	1	0.90
düşünce	1	0.90	tuğla	1	0.90
hayat	22	20	yolculuk	2	1.81
insan	10	9.09	Toplam	110	100

Tablo 9

Bireysel Gelişimi Destekleme kategorisi ile ilgili metaforlarda aşağıdaki konulara vurgu yapılmıştır:

i. Kitapların bireye “*kendini tanıma olanağı*” sağladığı belirtilmiştir.

“Kitap bir **ayna** gibidir. Çünkü ona bakan mutlaka kendisinden bir şeyler bulur.” (1154)

“Kitap **öğretmen** gibidir. Çünkü bizi geliştirir, ufkumuzu açar ve geleceğe doğru emin adımlarla yürümemize yardım eder.” (16)

“Kitap **anahtar** gibidir. Çünkü kapıyı açmak üzere anahtara ihtiyacımız olduğu gibi, beynimizi açmak için ona ihtiyaç duyarız.” (1324)

ii. Kitapların, olaylara, insanlara, dünyaya vb. ilişkin bireyin “*bakış açısını*” geliştirme teması üzerinde durulmuştur.

“Kitap bir **yolculuk** gibidir. Çünkü okudukça ufkun genişler, yeni şeyler öğrenirsin. Yeni bir geleceğe giden yolları görürsün.” (1043)

“Kitap **anahtar** gibidir. Çünkü bilgileri açar, onları anlatır. Kitabı okuyan daha çok bilgi sağlar ve onları kilitler ve o bilgiler asla çıkmaz.” (57)

“Kitap **yolculuk** gibidir. Çünkü okurken zaman geçer ve kitap bitince yolculukta biter.” (44)

iii. Kitapların “*yaşam deneyimi*” kazandırdığı üzerinde durulmuştur.

“Kitap **bir insan** gibidir. Çünkü her kitabın bir kişiliği ve anlattığı şeyler vardır. İnsanlar okudukça bir şeyler öğrenir.” (724)

“Kitap **hayat** gibidir. Çünkü kitabı okuduğumuzda nasıl bitiyorsa bizim hayatımızda bir gün bitecektir.” (558)

“Kitap gerçek **hayat** gibidir. Çünkü gerçekleri yansıtır.” (1512)

“Kitap **annem** gibidir. Çünkü her şeyi doğru şekilde öğretir.” (873)

“Kitap **ağaç** gibidir. Çünkü her dalında bilgi besler. Okudukça vitamin alırız.” (247)

“Kitap **tuğla** gibidir. Çünkü bizim temellerimizi oluşturur.” (318)

Kütüphanenin Bireysel Gelişimi Destekleyici Olması: Bireysel gelişimi destekleme ile ilgili metaforlar ve yüzdellikleri Tablo 10’da verilmiştir. En çok tekrar edilen “ev”, “okul”, “sınıf” ve “yuva” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kütüphane **ev** gibidir. Çünkü içinde güven barındırır.” (629)

“Kütüphane **okul** gibidir. Çünkü geleceğimiz için destekleyici bir mekândır.” (1245)

“Kütüphane **sınıf** gibidir. Çünkü sınıfta öğretmenlerimizin söylediği şeyleri burada kitaplar söylüyor.” (36)

“Kütüphane **yuva** gibidir. Çünkü yuvamız gibi içinde kendimizi huzurlu hissederiz.” (227)

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP VE KÜTÜPHANE KAVRAMINA
İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

<i>Kütüphanenin Bireysel Gelişimi Destekleyici Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>Metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Ayna	1	1.61	internetsiz bir hayat	2	3.22
çalışma yeri	1	1.61	laboratuvar	1	1.61
Eğitici	1	1.61	kreş	1	1.61
eğitim yeri	1	1.61	okul	8	12.90
etüt salonu	1	1.61	sınıf	8	12.90
Ev	25	40.32	yuva	8	12.90
Hayat	3	4.83	Toplam	62	100
İnsan	1	1.61			

Tablo 10

Katılımcıların kütüphanenin bireysel gelişimi destekleyici olması ile ilgili geliştirdikleri diğer metaforlar aşağıda örneklendirilmiştir:

“Kütüphane **laboratuvar** gibidir. Çünkü bildiğimiz bilmediğimiz her şey orada bulunur icat edilir, keşfedilir.” (15)

“Kütüphane **kreş** gibidir. Çünkü hiçbir şey bilmezken bilgi sahibi oluruz.” (554)

“Kütüphane **ayna** gibidir. Çünkü bize bilgilerini yansıtarak bizim gelişmemize yardım eder.” (41)

“Kütüphane **internetsiz bir hayat** gibidir. Çünkü bizi zaman kaybı yapmaktan engeller ve bilgilendirir.” (1126)

“Kütüphane **hayat** gibidir. Çünkü deneyimlerini bize aktarır.” (1068)

“Kütüphane **etüt salonu** gibidir. Çünkü yapamadığımız veya yetiştiremediğimiz ödevlerimizi ve derslerimizi orada yaparız.” (874)

Kitabın Özgün ve Farklı Bir Öğe Olması: Kitabın özgün ve farklı bir öge olmasına ilişkin metaforlar ve yüzdeleri Tablo 11’de verilmiştir.

<i>Kitabın Özgün ve Farklı Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
bağımsızlık	1	7.14	keşfedilmemiş bir gezegen	1	7.14
başka bir dünya	1	7.14	öğrenci	2	14.28
benlik	1	7.14	Sır	3	21.42
dünya	2	14.28	Toplam	14	100
insan	3	21.42			

Tablo 11

En çok tekrarlanan “sır”, “insan”, “dünya” ve “öğrenci” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kitap **sır** gibidir. Çünkü içinde büyümlü ve esrarengiz olaylar vardır.” (1221)

“Kitap **insan** gibidir. Çünkü zaman geçtikçe aslı belli olur.” (15)

“Kitap **dünya** gibidir. Çünkü dünyanın dönüşüyle mevsimler oluyor, kitap sayfaları içinde bizim için de mevsimler oluşur.” (645)

“Kitap **öğrenci** gibidir. Çünkü onu ihmal edersek yalnız başına kalır ve arkadaşları olmaz. Bizim de arkadaşımız olmaz.” (320)

Kütüphanenin Özgün ve Farklı Bir Öğe Olması: Kütüphanenin özgün ve farklı bir öğe olmasına ilişkin metaforlar ve yüzdellikleri Tablo 12’de verilmiştir.

<i>Kütüphanenin Özgün ve Farklı bir Öğe Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>Metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
başka bir dünya	1	5.55	oda	1	5.55
demokrasi	1	5.55	ok	1	5.55
düşlerin birleştiği yer	1	5.55	parmak izi	1	5.55
emanetçi dükkanı	1	5.55	saç teli	1	5.55
film kiralama yeri	1	5.55	sanat evi	1	5.55
film şeridi	1	5.55	sonsuzluk	1	5.55
gizli bir oda	1	5.55	umut	1	5.55
güverte	1	5.55	umut ışığı	1	5.55
keşfedilmemiş bir yer	1	5.55	Toplam	18	100
liman	1	5.55			

Tablo 12

Katılımcıların kütüphanenin özgün ve farklı bir öğe olması ile ilgili geliştirdikleri metaforlar aşağıda örneklendirilmiştir:

“Kütüphane **demokrasi** gibidir. Çünkü farklı kişiliklere sahip insanlar bir arada bulunarak kendilerini yansıtacak kitaplar okurlar.” (134)

“Kütüphane **gizli bir oda** gibidir. Çünkü mahallelerin bir köşesinde sessiz sedasız bekler. Hayatın gerçeklerini kitapların güzelliğini keşfetmek isteyen insanlar buraya uğrayıp bir kitapta mutlu olurlar.” (56)

“Kütüphane **ok** gibidir. Çünkü düşündüklerimizi, istediklerimizi bir ok gibi tam on ikiden vurur.” (1017)

“Kütüphane **sonsuzluk** gibidir. Çünkü içindeki her kitapta farklı yaşam başlar.” (228)

“Kütüphane **film şeridi** gibidir. Çünkü pek çok kişi hayatı orada bulundurur.” (139)

“Kütüphane **emanetçi dükkânı** gibidir. Çünkü kütüphaneye gidip kitap alırız. Kitabı geri götürüp yeniden alırız.” (912)

“Kütüphane **liman** gibidir. Çünkü ilmin yuvasıdır.” (844)

“Kütüphane **düşlerin birleştiği yer** gibidir. Çünkü farklı düşleri içinde barındırır.”

“Kütüphane **saç teli** gibidir. Çünkü içindeki her kitap özeldir.” (1302)

“Kütüphane **keşfedilmemiş bir yer** gibidir. Çünkü çok sessiz ve gizemlidir.” (65)

Kitabın Değerli ve Yaşamsal Olması: Değerli ve yaşamsal olma kategorisini oluşturan metaforlar ve yüzdeleri Tablo 13’de verilmiştir.

<i>Kitabın Değerli ve Yaşamsal Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
akıl	5	2.48	mücevher	5	2.48
altın	24	11.94	özgürlük	5	2.48
hazine	24	11.94	sevgi	8	3.98
ilaç	9	4.47	su	36	17.91
kalp	5	2.48	yaşam	15	7.46
			*Beş defadan az söylenen		
			Toplam	201	100

Tablo 13

En çok tekrarlanan “su”, “hazine”, “altın”, “yaşam” ve “ilaç” metaforlarına ilişkin alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kitap **su** gibidir. Çünkü gerekli olan kadar kitap okumazsak zihnimiz gelişmez.”(58)

“Kitap **hazine** gibidir. Çünkü yıllar geçse de değerini kaybetmez”.(27)

“Kitap **altın** gibidir. Çünkü onda okuduğumuz bilgiler ileride bizim işimize yarar.”(34)

“Kitap **yaşam** gibidir. Çünkü yaşantılardan birer parçadır.”(62)

“Kitap **ilaç** gibidir. Çünkü okuyunca rahatlarız.”(1044)

Kullanılan metaforlarda iki konuya vurgu yapılmıştır:

i. Kitapların “yaşamsal öneminin” olduğu belirtilmiştir.

“Kitap **oksijen** gibidir. Çünkü onsuz yaşayamayız.” (1521)

“Kitap **nimet** gibidir. Çünkü kitaplar olmasa bilgi denilen bir şey olmazdı.” (452)

“Kitap **ilaç** gibidir. Çünkü öğrendiğim bilgilerle cahilliğimi gideriyorum.” (900)

“Kitap **su** gibidir. Çünkü az olursa ölürsün, çok olursa da ölürsün. Her türlü şeyi bulabilirsin içinde. En önemlisi de açmadan ne olduğunu bilemezsin.” (822)

“Kitap **özgürlük** gibidir. Çünkü okudukça engellerimizi yok eder.” (236)

“Kitap **hava** gibidir. Çünkü onsuz yaşayamayız.” (1410)

“Kitap **nefes** gibidir. Çünkü o olmazsa zor bir hayat yaşarız.” (21)

ii. Kitapların çok “değerli” olduğu üzerinde durulmuştur.

“Kitap **para** gibidir. Çünkü okudukça kazanırsın.” (91)

“Kitap **kumbara** gibidir. Çünkü her bir kitap kumbara gibi bilgi biriktirir.” (77)

“Kitap **kardeş** gibidir. Çünkü bizi yalnız bırakmaz.” (321)

“Kitap **elmas** gibidir. Çünkü çok değerlidir.” (646)

“Kitap limitsiz bir **kredi kartı** gibidir. Çünkü kitabın sayfaları da bilgiler de tükenmez.” (136)

“Kitap **inci** gibidir. Çünkü karanlık dünyamıza değerli bir anlam katar.” (1052)

“Kitap **mücevher** gibidir. Çünkü okudukça bir şeyler öğrenirsin.” (53)

“Kitap **hazine** gibidir. Çünkü içinde milyonlarca bilgi vardır.” (22)

“Kitap **zenginlik kaynağı** gibidir. Çünkü hayal gücümüzü geliştiriyor.” (38)

“Kitap **kardeşim** gibidir. Çünkü okumayı çok severim.” (1013)

“Kitap **para kesesi** gibidir. Çünkü içini açmadan parayı alamazsın.” (98)

Kütüphanenin Değerli ve Yaşamsal Olması: Değerli ve yaşamsal olma kategorisini oluşturan metaforlar ve yüzdeleri Tablo 14’de verilmiştir.

<i>Kütüphanenin Değerli ve Yaşamsal Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
dünya	40	22.59	yaşam	5	2.82
ev	16	9.03	*Beş defadan az söylenen		
hastane	5	2.82	Toplam	177	100
hazine	30	16.94			
hazine sandığı	6	3.38			

Tablo 14

Katılımcıların kütüphanenin değerli ve yaşamsal olması ile ilgili geliştirdikleri metaforlar aşağıda örneklendirilmiştir:

Kullanılan metaforlarda iki konuya vurgu yapılmıştır:

i. Kütüphanenin “yaşamsal öneminin” olduğu belirtilmiştir.

“Kütüphane **su** gibidir. Çünkü hep ona ihtiyaç duyarsın.” (455)

“Kütüphane bir **temel** gibidir. Çünkü her katında bilgi taşır.” (916)

“Kütüphane **dünya** gibidir. Çünkü içinde oksijen vardır.” (38)

“Kütüphane **nefes** gibidir. Çünkü kütüphaneler olmazsa orada bulunan bir sürü dostu kaybederiz ve yaşam damarlarımızdan çoğu alınmış gibi hissederiz.” (1276)

“Kütüphane **sığınak** gibidir. Çünkü orada güvende hissederiz.” (730)

“Kütüphane **hastane** gibidir. Çünkü insanın bir bilgi yetmezliği olduğunda başvurduğu yerdir.” (914)

“Kütüphane **ilaç** gibidir. Çünkü kötü hissettiğimiz anlarımızda bize moral verir. Mutluluk verir, iyi hissetmemizi sağlar.” (18)

“Kütüphane **eczane** gibidir. Çünkü okumamıza yardımcı olan kitapların bulunduğu yerdir.” (1098)

“Kütüphane **yaşam tüneli** gibidir. Çünkü içinde yaşam gerçekleri bize yansıtan şeyleri barındırır.” (633)

“Kütüphane **sığınak** gibidir. Çünkü ben en kötü anımda on sığınırım.” (817)

“Kütüphane **cankurtaran** gibidir. Çünkü bizi kötü davranışlardan kurtarır.” (729)

“Kütüphane **iskelet** gibidir. Çünkü vücudumuzu iskelet nasıl tutuyorsa, kütüphaneyi de bilgi, kitap ayakta tutar.” (142)

“Kütüphane **binanın temeli** gibidir. Çünkü kütüphaneleri güçlü olmayan toplumlar bir bir yıkılır.” (1127)

ii. Kütüphanenin çok “değerli” olduğu üzerinde durulmuştur.

“Kütüphane **bir ganimet** gibidir. Çünkü birçok değerli ve saklı hazineler durur içinde.” (728)

“Kütüphane **altın madeni** gibidir. Çünkü orada önemli şeyler vardır.” (866)

“Kütüphane bir **hazine sandığı** gibidir. Çünkü içinde tonlarca altın yerine bilgi vardır.” (141)

“Kütüphane **aile** gibidir. Çünkü özel şeyler içinde saklanır. İçine istediğin yazıya, istediğin kitabı koyabilirsin.” (446)

“Kütüphane **sandık** gibidir. Çünkü içi hazine doludur.” (178)

“Kütüphane **anne** gibidir. Çünkü sizi kitabıyla kucaklar.” (401)

“Kütüphane **inci** gibidir. Çünkü içinde inci(kitap) vardır.” (236)

“Kütüphane **servet** gibidir. Çünkü bir kitap okuduktan sonra belki de hayatımız değişir. Bir kütüphane demek milyonlarca insan demektir.” (87)

- “Kütüphane bir **kasa** gibidir. Çünkü içinde hazineler birikir.” (632)
 “Kütüphane **hazine** gibidir. Çünkü bulana zenginlik katar.” (171)
 “Kütüphane **saray** gibidir. Çünkü hazinelerle doludur.” (58)
 “Kütüphane **müze** gibidir. Çünkü içinde tarihi ve sırları barındırır.” (99)
 “Kütüphane **altın** gibidir. Çünkü raflarında değer biçilemeyecek kadar değerli kitaplar vardır. O kitapları korur.” (338)
 “Kütüphane **tarihi eser** gibidir. Çünkü her kitap bir eser olmaya layıktır.” (1274)

Kitabın Baskı Yaratan Bir Öğe Olması: Kitabın baskı yaratan bir öge olduğunu gösteren metaforlar ve yüzdeleri Tablo 15’de verilmiştir.

<i>Kitabın Baskı Yaratan Bir Öğe Olmasına İlişkin Metaforlar</i>					
<i>metafor</i>	f	%	<i>metafor</i>	f	%
baş ağrısı	1	4	kuyu	1	4
bilinmeyen bir şehir	1	4	labirent	1	4
çile	1	4	sıkıcı bir yer	1	4
çöp	1	4	şeytan	1	4
düşman	2	8	test çözmek	1	4
eziyet	1	4	ölüm	7	28
gece	1	4	zehirli madde	1	4
işkence	4	16	Toplam	25	100

Tablo 15

Kullanılan metaforlarla ilgili alıntılar aşağıda sunulmuştur:

- “Kitap **test çözmek** gibidir. Çünkü sıkıcıdır. Bazı kitaplarsa çok anlamsızdır.” (322)
 “Kitap **bilinmeyen bir şehir** gibidir. Çünkü dolaştıkça kaybolursun.” (518)
 “Kitap **işkence** gibidir. Çünkü okumayı sevmem.” (20)
 “Kitap **gece** gibidir. Çünkü içinde kayboluruz, karışıktır.” (911)
 “Kitap **ölüm** gibidir. Çünkü sıkıcı kitapları okuyunca ölecekmiş gibi oluyorum.” (1030)
 “Kitap **düşman** gibidir. Çünkü zaman kaybıdır.” (18)
 “Kitap **şeytan** gibidir. Çünkü çok yazı vardır.” (1326)
 “Kitap **işkence** gibidir. Çünkü okurken sıkılırız.” (112)
 “Kitap **eziyet** gibidir. Çünkü sıkıcı.” (39)
 “Kitap **kuyu** gibidir. Çünkü içine daldığında çıkamazsın.” (651)

Kütüphanenin Baskı Yaratan Bir Öğe Olması: Kütüphanenin baskı yaratan bir öge olduğunu gösteren metaforlar ve yüzdeleri Tablo 16’da verilmiştir.

Kütüphanenin Baskı Yaratan Bir Öğe Olmasına İlişkin Metaforlar					
<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>metafor</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
ahır	1	2.12	hapishane	10	21.27
askeriye	1	2.12	ıssız bir ada	2	4.25
boş bir ev	1	2.12	işkence odası	1	2.12
boş bir oda	2	4.25	işkence yeri	2	4.25
boş bir yer	1	2.12	kapalı bir oda	1	2.12
buzdolabı	1	2.12	kötü bir yer	1	2.12
cehennem	4	8.51	labirent	2	4.25
ceza	1	2.12	mezarlık	1	2.12
çöl	1	2.12	ölü evi	1	2.12
çöp kutusu	1	2.12	sıkıcı bir yer	1	2.12
Çöplük	1	2.12	tımarhane	3	6.38
dipsiz bir kuyu	1	2.12	yalnızlık	1	2.12
gürültülü bir yer	1	2.12	Toplam	47	100
hapis	4	8.51			

Tablo 16

Kullanılan metaforlarla ilgili alıntılar aşağıda sunulmuştur:

“Kütüphane **dipsiz kuyu** gibidir. Çünkü içinde kaybolursun.” (247)

“Kütüphane **çöp kutusu** gibidir. Çünkü bütün çöpler oraya aittir.” (731)

“Kütüphane **hapishane** gibidir. Çünkü sessizlik ve kurallar hâkimdir. Tek güzelliği içindeki kitaplardır.” (1128)

“Kütüphane **boş bir yer** gibidir. Çünkü etrafta kitaptan başka bir şey yoktur.” (59)

“Kütüphane **askeriye** gibidir. Çünkü her şey sıralıdır.” (447)

“Kütüphane **boş bir ev** gibidir. Çünkü sessizce durulduğu içindir.” (1303)

“Kütüphane **hapishane** gibidir. Çünkü kütüphane dört duvar arasında sıkıcı bir yerdir.” (95)

“Kütüphane **labirent** gibidir. Çünkü bir sürü yönü vardır. Ama kendimize ait bir çıkış bulamayız.” (1278)

“Kütüphane bazen **cehennem** gibidir. Çünkü çok sessiz ve sıkıcı olabiliyor. Bazen de çok eğlencelidir.” (341)

“Kütüphane **ahır** gibidir. Çünkü bütün inekler oradadır.” (27)

“Kütüphane **ceza** gibidir. Çünkü hep sessiz durulur.” (818)

- “Kütüphane **cehennem** gibidir. Çünkü çok sessiz ve yalnızdır.” (646)
 “Kütüphane **ışkence odası** gibidir. Çünkü içinde kitap vardır.” (71)
 “Kütüphane **ölü evi** gibidir. Çünkü sessizdir.” (917)
 “Kütüphane **buzdolabı** gibidir. Çünkü çok soğuk ve ıssız bir yerdir.” (1067)
 “Kütüphane **ıssız bir ada** gibidir. Çünkü çok sessizdir.” (88)
 “Kütüphane **hapis** gibidir. Çünkü girdin mi kitap almadan çıkamazsın.” (649)
 “Kütüphane **gürültülü bir yer** gibidir. Çünkü çok konuşurlar.” (74)
 “Kütüphane **cehennem** gibidir. Çünkü orada kendimizi bunalmış hissediyoruz.” (501)

Üçüncü Alt Amaç: Kitap ve Kütüphane Kavramına İlişkin Metaforların Frekans ve Yüzdeleri

Katılımcıların kitap kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar hangi başlık altında yoğunlaşmaktadır? Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 17’de sunulmuştur.

<i>Katılımcıların Kitap Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı</i>		
Kategori Adı	Öğrenci Sayısı f	Öğrenci Yüzdesi %
Bilgi Kaynağı	531	33.62
Yönlendirici ve Yol Gösterici	306	22.79
Dinlendirici ve Eğlendirici	392	24.82
Bireysel Gelişimi Destekleyici	110	6.96
Özgün ve Farklı Bir Öğe	14	0.88
Değerli ve Yaşamsal	201	12.72
Baskı Yaratıcı Bir Öğe	25	1.58
TOPLAM	1579	100

Tablo 17

Araştırmadaki katılımcıların %33.62’si kitabın bilgi kaynağı olduğunu, % 22.79’u yönlendirici ve yol gösterici olduğunu, % 24.82’si dinlendirici ve eğlendirici olduğunu, % 6.96’sı bireysel gelişimi desteklediğini, % 0.88’i özgün ve farklı bir öğe olduğunu, % 12.72’si değerli ve yaşamsal olduğunu ve % 1.58’i baskı yaratan bir öğe olduğunu ortaya koymuşlardır.

Katılımcıların kütüphane kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar hangi başlık altında yoğunlaşmaktadır? Sorusuna ilişkin bulgular Tablo 18’de sunulmuştur.

<i>Katılımcıların Kütüphane Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı</i>		
Kategori Adı	Öğrenci Sayısı f	Öğrenci Yüzdesi %
Bilgi Kaynağı	651	49.54
Yönlendirici ve Yol Gösterici	157	11.94
Dinlendirici ve Eğlendirici	202	15.37
Bireysel Gelişimi Destekleyici	62	4.71
Özgün ve Farklı Bir Öğe	18	1.36
Değerli ve Yaşamsal	177	13.47
Baskı Yaratan Bir Öğe	47	3.57
TOPLAM	1314	100

Tablo 18

Araştırmadaki katılımcıların %49.54'ü kitabın bilgi kaynağı olduğunu, %11.94'ü yönlendirici ve yol gösterici olduğunu, % 15.37'si dinlendirici ve eğlendirici olduğunu, % 4.71'i bireysel gelişimi desteklediğini, % 1.36'sı özgün ve farklı bir öğe olduğunu,% 13.47'si değerli ve yaşamsal olduğunu ve %3.57'si baskı yaratan bir öğe olduğunu ortaya koymuşlardır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler:

Araştırmanın amacı doğrultusunda, ülkemizde kitabın ve kütüphanenin bireyin algısına göre ne anlama geldiğini betimlemeye ve karşılaştırmaya yönelik çok fazla çalışma yapılmamıştır. Ancak literatürde, okuma amaçlarını değerlendirirken bu araştırmanın bulguları ile benzeşen kimi sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, ilköğretim 5, 6, 7, 8. Sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu kitabı ve kütüphaneyi en çok “bilgi kaynağı” olarak tanımlamışlardır. Daha sonra ise sırasıyla kitabın ve kütüphanenin “yönlendirici-yol gösterici”, “dinlendirici-eğlendirici”, “bireysel gelişimi destekleyici”, “özgün ve farklı bir öğe”, “değerli ve yaşamsal” ve “baskı yaratan bir öğe” olduğu üzerinde durmuşlardır. Alan yazına bakıldığında araştırmanın sadece kitapla ilgili bir çerçeveye metaforlaştırılması üzerine yapıldığı görülmektedir. Bektaş, Okur ve Karadağ (2014)¹⁸,in ilkökul ve ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinde metaforik algı olarak kitap ile ilgili yaptıkları araştırmada; toplam 185 metafordan 8 kavramsal kategori oluşturulmuştur. Oluşturulan bu 8

¹⁸ M. Bektaş, A. Okur ve B. Karadağ, “İlkökul ve Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Metaforik Algı Olarak Kitap”, *Türk Kütüphaneciliği*, 28(2), 2014, s. 154-168.

kavramsal kategoride yer alan metafor sayılarına göre; bilgi kaynağı olarak kitap, nesne olarak kitap, betimleme olarak kitap, doğa olarak kitap, kişi olarak kitap, mekân olarak kitap, eylem olarak kitap ve çizgi kahraman olarak kitap şeklinde sıralanmaktadır.

Bu araştırmanın alan yazındaki araştırmalardan en önemli farklılığı kitap ve kütüphane ile ilgili metaforlaştırmanın beraber değerlendirilmesi olmuştur. Araştırma verilerinden hareketle öğrenci grubunun kitap ve kütüphane kavramlarını metaforlaştırırken aynı algıdan hareket ettikleri söylenebilir. Aynı zamanda kitap ve kütüphane kavramları bilgi kaynağı olarak metaforlaştırılırken farklı zihinsel imgeler kullanılmıştır. Kitabın bilgi kaynağı olmasıyla ilgili en çok kullanılan zihinsel imgeler “hayat”, “ışık”, “öğretmen”, “güneş”, “ağaç” iken; kütüphane için en çok tekrarlananlar “ev”, “dünya”, “okul”, “hazine”, “bilgi yuvası”, “evren”, “orman” dır. Öğrencilerin kitabı insan figürü olarak öğretmen algısıyla ve eğitici yönüyle bilgi kaynağı temeline oturtmaları, rol model olarak bilinçaltında öğretmenlik mesleğinin önemini göstermesi açısından önemlidir.

Günümüzde öğretmen, sadece bilgi veren, ders verip onu değerlendiren bir birey olmaktan çıkmıştır. Modern eğitim anlayışının öğretmeni, çocuğun toplum içinde özgürce gelişebilmesi için onun duyan, düşünen ve uygulayan bir insan olması yolunda çeşitli deneyimleri kazanmasıyla yakından ilgilenir.¹⁹

Öğretmenler tarafından yapılacak çalışmalar bilinçli, sistematik ve planlı olmalı, ancak öğrencileri zorlayan bir anlayışla gerçekleştirilmemelidir. Bu çalışmaların başarıya ulaşabilmesi için öğretmenin de yeterli oranda çocuk kitabı ürünlerini okuması önem taşır.²⁰ Okullarda yapılan sosyal etkinliklerle de bu çalışmalar desteklenmelidir.

Öğrencilerin kütüphaneye ilgili algılarının özellikle “ev” metaforu etrafında yoğunlaşmasının “ev” zihinsel imgesinin altında yatan “aile” kavramı olduğu düşünülmektedir. Dökmen (1994)²¹, çocukların ve gençlerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında anne ve babanın rolünü “modelden öğrenme” ilkesi çerçevesinde değerlendirir: “Eğer çocukların ve gençlerin yeterli miktarda ve gerekli kalitede okumasını istiyorsak, modelden öğrenmelerini sağlayacak ortamı hazırlamalıyız. Çocukların okumayı modelden öğrenebilecekleri ilk ve en önemli ortam ailedir.”

¹⁹ İ. Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, Ankara, Eylül Kitap ve Yayınevi, 2000.

²⁰ R. Bamberger, *Okuma Alışkanlığını Geliştirme*, Çev. Bengü Çapar, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1990. s. 53-54.

²¹ Üstün Dökmen, *age.* s. 20-21.

Arıcı (2009)²²'a göre; ebeveynler ve öğretmenler kitap okuma konusunda model ve yol gösterici olduklarından aile bireyleri ile öğretmenlerin kitaba veya okumaya ilgisi, çocuğun kitaba karşı tutumunu da belirlemektedir. Bu nedenle bu kişilerin sorumluluklarının bilincinde hareket etmeleri, yani olumlu örnek oluşturmaları son derece önemlidir.

Her çocuk farklı bir dünyadır ve her çocuğun kitaba olan ilgisi farklıdır. Bu bağlamda çocuğun okuma alışkanlığı kazanması ve kitap ile kütüphaneye olan ilgisinin artması için ebeveynler sabırlı ve özverili olmak zorundadır. Çocukların ilgisini arttırmak adına öncelikle onların istekleri doğrultusunda kitaplar okumalarını teşvik etmeli, emrivaki yapmayarak çocuğa doğru rehberlik edilmelidir.

Çocukların kitap ve kütüphane algılarının metafor aracılığıyla açığa çıkarılmasına yönelik araştırmalar çocukların kitap ve kütüphaneye bakış açılarının öğrenilmesi açısından önemli olduğundan bu konu ile ilgili daha fazla araştırma yapılması ebeveyn ve öğretmenlere doğru rehberlik etmelerinde yol gösterici olmalarında önem teşkil etmektedir.

Sonuç olarak, elde edilen verilerden hareketle öğrencilerin kitap ve kütüphane kavramlarını “bilgi kaynağı” metaforu etrafında tanımlamaları, bu iki kavramı birbiri ile örtüşürdükleri anlamına gelmektedir. Kütüphane kullanım alışkanlığı, tıpkı okuma alışkanlığı gibi ilköğretim döneminde kazanılan bir yetidir. Dolayısıyla çocukların bilgi kaynağı olarak gördüğü bu mekânı bu bakış açısı ile görmeleri olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Fakat, ilköğretim çağındaki çocukların ilgi alanları ve sosyal hayata bakışları düşünüldüğünde, kütüphane kavramı için dinlendirici ve eğlendirici bir mekân olarak görmeleri belki de mekânın bu özelliğinden hareketle okuma alışkanlıklarını daha da üst bir seviyeye ve bilince çekecektir. Kütüphanelerin Batı'daki örnekleri gibi daha dinlendirici ve eğlendirici mekanlar olarak dizayn edilmesi, ülkemizde bu yaş dönemi çocuklarının kitap kavramına olan algılarını da daha olumlu hale getirecektir. Kitap ve kütüphane kavramlarının yönlendirici ve yol gösterici olarak metaforlaştırılması, aslında kitabın ve kütüphanenin ebeveyn ve öğretmenlerin yüklenmiş olduğu rolü paylaşması açısından önemli bir sonuçtur. Bu sonuçtan hareketle ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocuklara rehberlik ederken tutarlı davranmaları ve onların dünyasına girerek onları yönlendirmeleri zihinsel gelişimlerine çok büyük katkı sağlayacaktır. Ayrıca örneklem grubunun kitabı ve kütüphaneyi yaşamsal bir öge olarak metaforlaştırmaları bu kavramları çok önemli gördükleri anlamını

²² A. F. Arıcı, “Okumayı Nasıl Sevdiler? Üniversite Öğrencileri İle Mülakatlar”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 2009, s. 47-58.

taşıdığından olumlu bir sonuç olarak düşünülebilir. Çok kayda değer olmamakla birlikte kitabı ve kütüphaneyi baskı yaratan bir öge olarak gören bir grup da bulunmaktadır. Bu düşüncenin alt yapısında ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının küçük yaşlardaki ve oyun çağındaki çocuklara yaş grubuna uygun olmayan eğitim ve öğretim müfredatını dikte etmesi ve ezberci eğitime yönlendirmesi düşünülebilecek bir olasılıktır. Formal eğitimin içinde çocuğun okumayı öğrenmesi ile başlayan süreçte, kitabın ve kütüphanenin çocuklar tarafından bireysel gelişimi destekleyici bir öge olarak görülmesi, beklenen bir sonuçtur.

KAYNAKÇA

- Adio, Gboyega ve Olasina, Gbolahan, "The Role Of Library In Educational Development", 2005. <https://www.slideshare.net/08180512000/the-role-of-library-in-educational-development> (Erişim: 26.11.2015)
- Arıcı, A.F., "Okumayı Nasıl Sevdiler? Üniversite Öğrencileri İle Mülakatlar", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 2009, s. 47-58.
- Bamberger, R., *Okuma Alışkanlığını Geliştirme*, Çev. Bengü Çapar, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1990.
- Bektaş, M., Okur, A. ve Karadağ B., "İlkokul ve Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Metaforik Algı Olarak Kitap", *Türk Kütüphaneciliği*, 28 (2), 2014, s. 154-168.
- Çekmez, E., Yıldız, C. ve Bütüner, S. Ö., "Fenomenografik Araştırma Yöntemi", *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 6 (2), 2012, s. 77-102.
- Demirtaş, A., "Günümüz Kütüphaneciliğinde Yeni Gelişmeler" *Türk Kütüphaneciliği*, 35, 1988, 28-35.
- Dengiz, A. Ş. ve Yılmaz, B., "2004 İlköğretim Programı'nda Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri", *Bilgi Dünyası*, 8 (2), 2007, s. 203-229.
- Dökmen, Ü., *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psikososyal Bir Araştırma*, İstanbul, MEB Yayınları, 1994.
- Kıbrıs, İ., *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, Ankara, Eylül Kitap ve Yayınevi, 2000.
- Marton, F., "Phenomenography: A research approach to investigating different understanding of reality", *Journal of Thought*, 21 (3), 1986, s. 28-49.
- Mayoh, J., ve Onwuegbuzie, A. J., "Towards a conceptualization of mixed methods phenomenological research", *Journal of Mixed Methods Research*, XX(X), 2013, s. 1-17.
- Miles, B. M. ve Huberman, B., *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, SAGE Publications, 1994.
- Ogunrombi, S. A. ve Adio, G., "Factors affecting the reading habits of secondary school students", *Library Review*, 4, 1995, s. 50-57.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP VE KÜTÜPHANE KAVRAMINA
İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

- Omojuwa, R. A., “Directions I Adult Literacy Programming in Nigeria, Literacy and Reading in Nigeria”, *Reading Association of Nigeria*, (7), 1993, pa 2007-214.
- Özby, M., *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Ankara, Öncü Kitap, 2009.
- Saban, A., “Okula İlişkin Metaforlar”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 2008, s. 459-496.
- Wan, W., “Constructing and developing: esl students’ beliefs about writing through metaphor: an exploratory study”, *Journal of Second Language Writing*, 23, 2014, s. 53-73.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Yılmaz, B. (2000a), “Viyana İlkokullarında Okuyan Türk Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma”, *Bilgi Dünyası*, 1 (2), 280-306.
- Yılmaz, B. (2000b), “Çok Kültürlü Toplumlarda Etnik Azınlık Çocuklarının Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları”, *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (4), 451-465.